

การกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ

เศรษฐกิจของประเทศใดได้ชื่อว่าเป็นเศรษฐกิจ "เปิด" ประเทศนั้น จะมีความผูกพันกับต่างประเทศมาก เพราะสาเหตุเนื่องจากการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนซึ่งอาจเป็นในรูปของการลงทุนโดยตรง (Direct Investment) หรือการลงทุนเฉพาะในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) และในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นักลงทุน สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษาต่างให้ความสำคัญกับการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศกันมาก ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ อะไรเป็นมูลเหตุจูงใจให้มีการกระจายการลงทุนไปยังหลักทรัพย์ต่างประเทศ (International Diversification) ด้วย และนักลงทุนจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับ การจำกัดการกระจายการลงทุนเฉพาะหลักทรัพย์ภายในประเทศ (Domestic Diversification) เท่านั้น

การกระจายการลงทุนเฉพาะหลักทรัพย์ภายในประเทศ

การลงทุนในหลักทรัพย์นั้น ผู้ลงทุนย่อมจะเผชิญกับความเสี่ยงเช่นเดียวกับการลงทุนประเภทอื่น ๆ ความเสี่ยงภัยของหลักทรัพย์ในที่นี้หมายถึงความแตกต่างของผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับจริงจากค่าที่คาดหมาย (Expected Return) การวัดความเสี่ยงนั้นวัดด้วยความแปรปรวน (Variance) หรือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาเรื่องของตลาดหลักทรัพย์ได้มีการพบว่า ความเสี่ยงนี้สามารถแยกได้เป็นสองส่วน คือ ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk)

และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk) ที่เรียกว่าความเสี่ยงที่เป็นระบบเพราะว่าความเสี่ยงส่วนนี้ของหลักทรัพย์แต่ละตัวนั้น สามารถวัดเปรียบเทียบหรือหาความสัมพันธ์กับตลาดโดยส่วนรวมได้ เนื่องจากเป็นความแปรปรวนที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งจะมีผลต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ทุกตัว หรือต่อตลาดหลักทรัพย์นั่นเอง สำหรับความเสี่ยงที่สองนั้น เป็นความเสี่ยงที่เกิดเฉพาะกับหลักทรัพย์แต่ละตัว เช่น คนงานประท้วง เกิดการฉ้อฉลครั้งใหญ่ในบริษัท ผู้บริโภคเปลี่ยนรสนิยม เป็นต้น ผู้ลงทุนส่วนใหญ่มักจะเป็น risk-averse กล่าวคือผู้ลงทุนพอใจจะลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำมากกว่าหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงหากผลตอบแทนที่ได้จากหลักทรัพย์ทั้งสองนั้นอยู่ในระดับเดียวกัน ดังนั้นหากเราลงทุนในหลักทรัพย์เดียว ความเสี่ยงของการลงทุน จะเท่ากับความเสี่ยงทั้งหมดของหลักทรัพย์นั้น

คามทฤษฎีของ Portfolio Diversification กล่าวว่านักลงทุนที่รอบคอบควรพยายามถือหลักทรัพย์หลาย ๆ ชนิด ไม่ควรเสี่ยงทุ่มทุนทั้งหมดลงในหลักทรัพย์ชนิดเดียวอาจหาให้ขาดทุนได้ ทั้งนี้ผู้ลงทุนควรดูแลหลักทรัพย์ในครอบครองให้ทั่วถึงด้วย การสร้างกลุ่มหลักทรัพย์ลงทุนโดยถือหลักทรัพย์หลาย ๆ ชนิดหรือเรียกว่าถือพอร์ตโฟลิโอ (Portfolio of Securities) นี้เป็นเทคนิควิีลดความเสี่ยงของการลงทุนที่นิยมใช้กันทั่วไป ด้วยวิธีนี้ความเสี่ยงของการลงทุนจะเป็นความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอที่ผู้ลงทุนถืออยู่ ซึ่งในการพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ชนิดใดชนิดหนึ่งนั้น นอกจากจะคำนึงถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับและความเสี่ยงของแต่ละหลักทรัพย์แล้ว ยังขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับทั้งสิ้น กับความเสี่ยงทั้งสิ้นดังสมการ¹ ต่อไปนี้

¹ James L. Farrell, Jr., Guide To Portfolio Management, (Mc.Graw-Hill Finance Guide Series, 1983), p.35.

สมการวัดผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากพอร์ตโฟลियोเป็นดังนี้

$$E(R_p) = \sum_{i=1}^N P_i R_i \dots\dots\dots (2.1)$$

และสมการวัดความเสี่ยงของพอร์ตโฟลियोเป็นดังนี้

$$V(R_p) = \sum_{i=1}^N P_i^2 V(R_i) + \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N P_i P_j \text{Cov}(R_i R_j) \dots (2.2)$$

หรือ

$$V(R_p) = \sum_{i=1}^N P_i^2 V(R_i) + \sum_{i=1}^N \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^N P_i P_j S_i S_j \rho_{ij} \dots (2.3)$$

ในที่นี้ R_p คือ ผลตอบแทนของพอร์ตโฟลियो

P_i และ P_j คือ อัตราร้อยละของเงินลงทุนส่วนที่จะลงทุนใน
หลักทรัพย์ชนิด i และ j ตามลำดับ

R_i คือ ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากหลักทรัพย์ i

$\text{Cov}(R_i R_j)$ คือ ความแปรปรวนร่วมระหว่างผลตอบแทนของ
หลักทรัพย์ชนิด i และ j

S_i และ S_j คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลตอบแทนที่คาดว่าจะ
จะได้รับจากหลักทรัพย์ i และ j ตามลำดับ

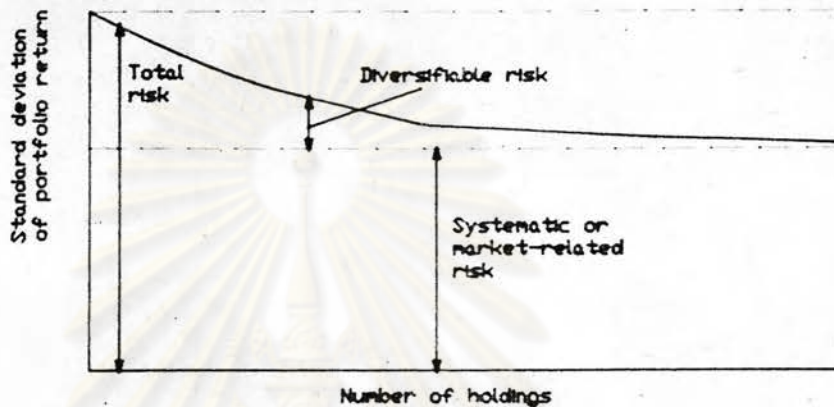
ρ_{ij} คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งวัดขนาดความสัมพันธ์
ระหว่างผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i และ j

N คือ จำนวนหลักทรัพย์ทั้งหมด

นั่นคือความแปรปรวนของพอร์ตโฟลियो ($V(R_p)$) คือค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
(Weighted Average) ของความแปรปรวนของผลตอบแทนของแต่ละหลักทรัพย์

รวมกับความแปรปรวนร่วมระหว่างผลตอบแทนของหลักทรัพย์แต่ละชนิดกับหลักทรัพย์แต่ละชนิดที่เหลือทั้งหมดในพอร์ตโฟลิโอ จากสมการ (2.2) หรือ (2.3) จะเห็นได้ว่าการกระจายการลงทุนในหลาย ๆ หลักทรัพย์นี้จะช่วยลดความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความแปรปรวนร่วมหรือความเสี่ยงร่วมที่เกิดจากการถือหลักทรัพย์ต่าง ๆ ด้วย เช่น ถ้าหลักทรัพย์ i และ j มีความเสี่ยงร่วมไปในทางเดียวกันแล้ว หากความเสี่ยงในการถือหลักทรัพย์ i สูงขึ้น ความเสี่ยงในการถือหลักทรัพย์ j ย่อมสูงขึ้นด้วย ผู้ลงทุนควรจะตัดสินใจเลือกถือหลักทรัพย์อื่นมากกว่าหลักทรัพย์ i และ j หรืออาจจะถือเป็นอัตราส่วนให้น้อยที่สุดหากเขาพอใจจะถืออยู่ ในทางตรงกันข้ามถ้าหลักทรัพย์ i และ j มีความเสี่ยงร่วมไปคนละทาง หากหลักทรัพย์ i มีความเสี่ยงสูงขึ้น หลักทรัพย์ j จะมีความเสี่ยงน้อยลง การถือหลักทรัพย์ i และ j มากขึ้นจะช่วยลดความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอได้มากขึ้น พร้อมกับนี้จากสมการดังกล่าวมีข้อสังเกตว่าถ้าค่าของขนาดความสัมพันธ์ลดลง ความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอจะลดลงด้วย จากข้อสังเกตนี้ช่วยอธิบายให้นักลงทุนทราบว่า การกระจายการลงทุนไปยังหลาย ๆ หลักทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเลือกหลักทรัพย์ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนนั้นเป็นอิสระต่อกันหรือไปในทางตรงกันข้ามจะลดความเสี่ยงและให้ผลดีกว่า

อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอ ยังคงประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นระบบกับความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ เช่นเดียวกับกรณีถือหลักทรัพย์เดี่ยว โดยความเสี่ยงที่เป็นระบบของพอร์ตโฟลิโอนั้นยังคงเป็นไปตามสัดส่วนตามความเสี่ยงที่เป็นระบบของหลักทรัพย์แต่ละตัวที่นำมารวมอยู่ในพอร์ตโฟลิโอ ส่วนความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบนั้นจะหักกลบลบกันไป

รูป 2.1 : การกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์กับความเสี่ยง
 ที่มา : James L. Farrell, Jr., Guide To
 Portfolio Management, (McGraw-Hill
 Finance Guide Series, 1983), pp.245.

การกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ

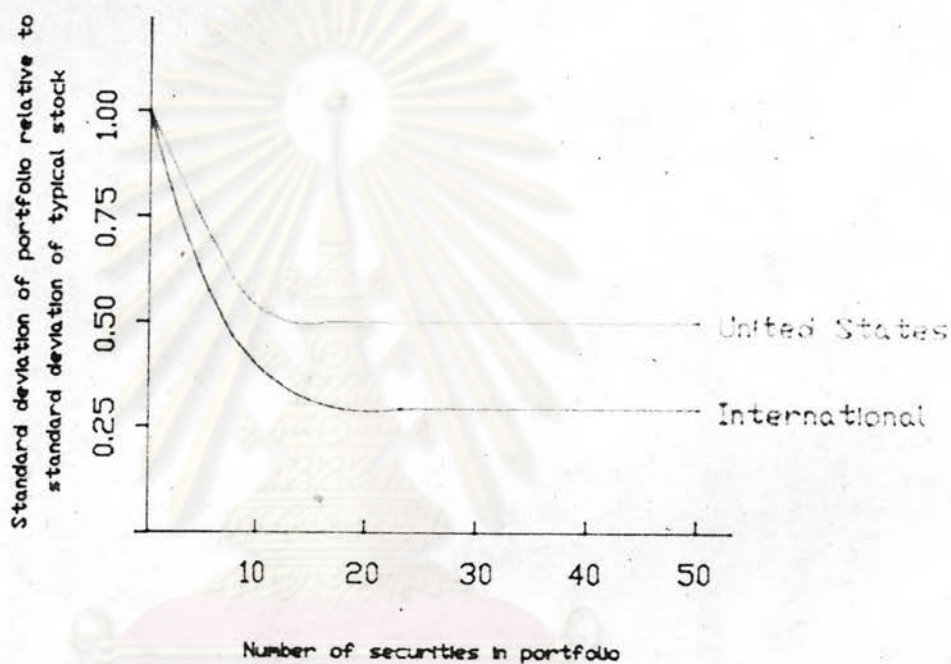
ในการกระจายการลงทุนนั้น ผู้ลงทุนจะทำการพิจารณาเปรียบเทียบ
 ชดเชยกัน (TRADE-OFF) ระหว่างอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยง การ
 กระจายการลงทุนไปในหลักทรัพย์ ต่างประเทศด้วยจะทำให้ผู้ลงทุนมีโอกาสหรือ
 ทางเลือกมากขึ้นในการพิจารณาคัดเลือกหลักทรัพย์ ตลอดจนการจัดสรรสัดส่วน
 ของแต่ละหลักทรัพย์ที่จะนำมารวมเข้าเป็นพอร์ตโฟลิโออันก่อให้เกิดผลประโยชน์

ตามต้องการ นอกจากนี้ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงที่เป็นระบบลง² ด้วยเหตุผลที่ว่าปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ทั้งหมดในตลาดหลักทรัพย์ เช่น นโยบายการเงิน กฎหมายภาษี ภาวะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศนั้นแตกต่างกันไม่สอดคล้องหรือเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันหรือมา กัน แม้แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลก เช่น การขึ้นราคาน้ำมันอย่างฉับพลันในปี ค.ศ. 1973 ยังมีผลกระทบต่ออานาประเทศแตกต่างกัน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนพึงตระหนักในการคัดเลือกหลักทรัพย์ตามวัตถุประสงค์ของการกระจายการถือหลักทรัพย์คือความแปรปรวนร่วมของหลักทรัพย์นั้น ๆ กับหลักทรัพย์อื่นในพอร์ตโฟลิโอ เนื่องจากเป็นที่คาดหมายของนักการเงินทั้งหลายว่าความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนระหว่างหลักทรัพย์ในประเทศกับหลักทรัพย์ต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะมีขนาดน้อยกว่าในระหว่างหลักทรัพย์ภายในประเทศด้วยกันเอง ซึ่งจากผลการศึกษาและวิจัย (Empirical Studies) ที่ผ่านมามีความเห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วความแปรปรวนร่วมหรือสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนของหลักทรัพย์ระหว่างประเทศมีค่าต่ำ³ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่เป็นไปได้ในการเพิ่มทุนเศรษฐกิจหรือนักลงทุนนอกเหนือจากการจำกัด

² Donald E. Fischer and Ronald J. Jordan, Security Analysis and Portfolio Management, 3rd ed. (Englewood Cliffs, N.J.:Prentice-Hall, 1983), P.564.

³ Frank K. Reilly, Investment Analysis and Portfolio Management, 2nd ed. (CBS college Publishing, 1985), P.653.

รูปที่ 2.2 : การลดลงของความเสี่ยงโดยการกระจายการลงทุนใน
หลักทรัพย์ภายในประเทศและในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ

ที่มา : B.H.Solnik, "Why Not Diversify Interna-
tionally Rather than Domestically ?"

Financial Analysts Journal, July-August
1974, PP 48-54.

การลงทุนเฉพาะหลักทรัพย์ภายในประเทศเท่านั้น และเพื่อเป็นแนวทางใน
การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงขอกล่าวถึงงานค้นคว้าวิจัยในอดีตเกี่ยวกับตลาดทุน
ระหว่างประเทศบางส่วนโดยสังเขปดังต่อไปนี้

งานศึกษาของ Grubel จากแนวความคิดการถือพอร์ตโฟลิโอของ Harry Markowitz และ James Tobin แห่งมหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา เป็นจุดริเริ่มให้ Grubel สนใจการกระจายการลงทุนไปในหลักทรัพย์ต่างประเทศ เขาคาดหมายว่าความสัมพันธ์ของผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในประเทศกับต่างประเทศน่าจะต่ำ ซึ่งหมายความว่าความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอจะลดลงด้วย หนึ่งในงานศึกษาแรกเกี่ยวกับตลาดทุนระหว่างประเทศของ Grubel⁴ แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศด้วย โดยวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนรายเดือน (ปรับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ) ของประเทศต่าง ๆ โดยศึกษาในช่วง ค.ศ. 1959-1966 ได้ผลดังตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่านักลงทุนอเมริกันสามารถเลือกกระจายการลงทุนไปในหลักทรัพย์ต่างประเทศได้ทุกประเทศเมื่อพิจารณาจากค่า Correlation ที่ < 1 นอกจากนี้ Grubel ยังได้สร้างพอร์ตโฟลิโอที่ประกอบด้วยหลักทรัพย์ทั้งหมด 11 ประเทศ และพอร์ตโฟลิโอที่เลือกลงทุนเฉพาะ 8 ประเทศในกลุ่มแอดแลนติก (ไม่รวมญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และออสเตรเลีย) เท่านั้น (รูป 2.3) ซึ่งผลปรากฏว่าพอร์ตโฟลิโอแรกจะก่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงกว่าหรือความเสี่ยงต่ำกว่าเมื่อเทียบกับการลงทุนเฉพาะในหลักทรัพย์อเมริกาเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันด้านนักลงทุนจะจำกัดการกระจายการลงทุนเฉพาะในหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศแอดแลนติก โอกาสที่จะได้รับผลได้เต็มที่จากการกระจายการลงทุนจะลดลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ Herbert G. Grubel, "Internationally Diversified Portfolios : Welfare Gains and Capital Flows," American Economic Review, 58 No.5 (December 1968) : 1299-1314.

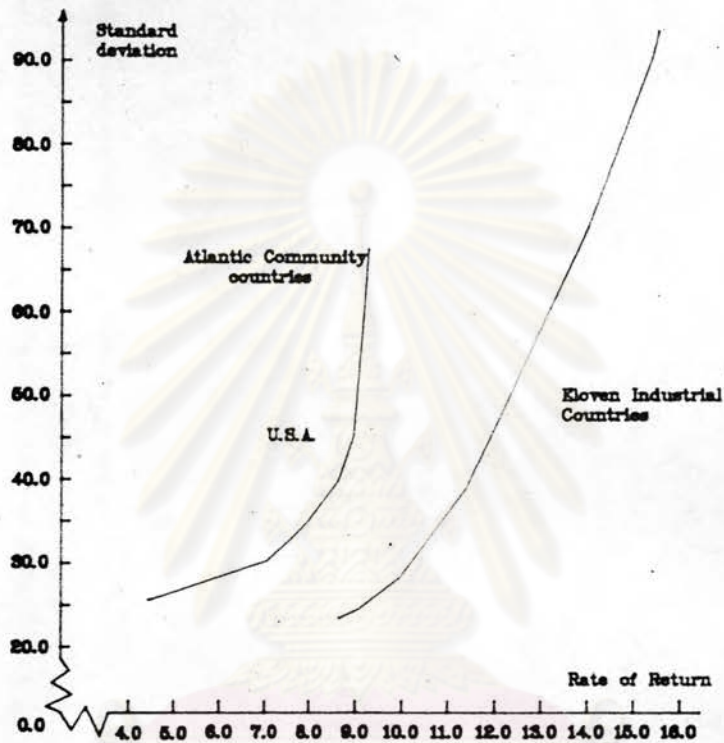
ตารางที่ 2.1 อัตราผลตอบแทนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการลงทุนในตลาดหุ้นประเทศต่าง ๆ ในช่วงเวลา ค.ศ. 1959-1966

	เปอร์เซ็นต์ ต่อปี	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	Correlation กับประเทศอเมริกา
อเมริกา	7.54	47.26	1.0000
แคนาดา	5.95	41.19	.7025*
สหราชอาณาจักร	9.59	65.28	.2414*
เยอรมันตะวันตก	7.32	94.69	.3008*
ฝรั่งเศส	4.27	49.60	.1938*
อิตาลี	8.12	103.33	.1465
เบลเยียม	1.09	37.56	.1080
เนเธอร์แลนด์	5.14	86.34	.2107*
ญี่ปุ่น	16.54	92.52	.1149
ออสเตรเลีย	9.44	34.87	.0585
อัฟริกาใต้	8.47	61.92	-.1620

หมายเหตุ * หมายถึงมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .05

นอกจากงานวิจัยที่ให้ผลน่าสนใจนี้ Grubel ยังให้ข้อสังเกตว่าปริมาณหลักทรัพย์ต่างประเทศที่ผู้ลงทุนภายในประเทศต้องการนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการคือ

1. ขนาดของเศรษฐกิจ (Wealth assets) ทั้งหมดที่ถือโดยสาธารณชน (The public) ถ้า P คืออัตราร้อยละของเงินลงทุนที่ลงทุนในหลักทรัพย์แต่ละชนิด ดังเช่นในสมการ (2.1), (2.2) หรือ (2.3) ดังนั้นถ้าขนาดของเศรษฐกิจทั้งหมดมากขึ้น เงินลงทุนส่วนที่ลงทุนในหลักทรัพย์นั้นย่อมจะมากขึ้นด้วย ความต้องการในหลักทรัพย์นั้น มากขึ้นนั่นเอง

รูปที่ 2.3 Efficient Portfolios

2. ขนาดความแตกต่างของผลตอบแทน (Rate of return differential) ในแง่ของผู้ลงทุนที่ไม่ชอบเสี่ยง เขาจะคำนึงถึง Variance และ Covariance ของผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ด้วย ถ้าหลักทรัพย์ต่างประเทศ ให้ผลตอบแทนมากกว่าเมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนเทียบกับความเสี่ยงแล้ว ผู้ลงทุนย่อมจะเลือกถือหลักทรัพย์ต่างประเทศมากขึ้น

3. ขนาดความแตกต่างของความเสี่ยง (Risk differential) ถ้าความเสี่ยงของหลักทรัพย์ต่างประเทศน้อยกว่าเมื่อเทียบกับหลักทรัพย์ในประเทศ แล้ว โดยที่ผลตอบแทนไม่แตกต่างกัน หลักทรัพย์ต่างประเทศจะเป็นที่ดึงดูดใจแก่นักลงทุนมากกว่า

4. ขนาดความสัมพันธ์ (Degree of correlation) ของผลตอบแทนระหว่างหลักทรัพย์ในประเทศกับหลักทรัพย์ต่างประเทศ ถ้า Covariance หรือ Correlation ของผลตอบแทนมีค่ายิ่งต่ำ Variance ของพอร์ตโฟลิโอจะยิ่งน้อย การกระจายการลงทุนสามารถลดความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอได้มาก เพียงใดนักลงทุนย่อมจะมีความต้องการหลักทรัพย์นั้นมากเพียงนั้น

5. รสนิยมของนักลงทุน (Taste) นักลงทุนจะกระจายเงินที่เขาถืออยู่เพื่อลงทุนถือหลักทรัพย์ต่าง ๆ ตามทัศนคติแห่งการเสี่ยงของเขาและอัตราผลตอบแทนที่เขาต้องการจะได้รับภายใต้ภาวะการเสี่ยงภัยของหลักทรัพย์ระดับต่าง ๆ ที่เขาจะยอมรับ แต่ละคนจะมีรสนิยมหรือทัศนคติต่างกัน ทัศนคติแห่งการเสี่ยงของบุคคลนี้คือความพอใจของเขาในการเลือกถือหลักทรัพย์ รวมทั้งการจัดสัดส่วนด้วย

ต่อมา Grubel ได้ทำการศึกษาร่วมกับ Fadner⁵ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศกับในประเทศ ศึกษาผลของระยะเวลาในการถือหลักทรัพย์ที่มีต่อค่าความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทน โดยตั้งสมมติฐานว่าขนาดความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนระหว่างคู่ของหลักทรัพย์ในประเทศเดียวกันจะมากกว่าคู่ของ

⁵ H. G. Grubel and Kenneth Fadner, "The Interdependence of International Equity Markets," Journal of Finance, 26 No.1 (March 1971): 89-94.

หลักทรัพย์ระหว่างประเทศ ๗ ระยะเวลาการถือหลักทรัพย์หนึ่ง ๆ และขนาดความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนระหว่างทุกคู่ของหลักทรัพย์ทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการถือหลักทรัพย์ที่นานขึ้น ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นประกอบด้วยดัชนีราคาหลักทรัพย์รายสัปดาห์ของกิจการอุตสาหกรรมสำคัญของอเมริกาอังกฤษ และเยอรมันตะวันตก ในช่วงเวลาดังแต่ 1 มกราคม ค.ศ. 1965 ถึง 30 มิถุนายน ค.ศ. 1967

Grubel และ Fadner ได้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนโดยเฉลี่ยระหว่างหลักทรัพย์ทุกคู่ทั้งหมดภายในประเทศเดียวกันเทียบกับหลักทรัพย์ทุกคู่ทั้งหมดระหว่างประเทศสำหรับระยะเวลาการถือหลักทรัพย์เป็นสัปดาห์ เดือน และไตรมาส ตามลำดับ สรุปผลได้ดังตารางที่ 2.2 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐาน และอาจกล่าวได้ว่าผลประโยชน์ที่ได้จากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศจะลดลงบ้างเมื่อระยะเวลาในการถือหลักทรัพย์นานขึ้น นอกจากนี้เขาทั้งสองยังศึกษาถึงผลของการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อความแปรปรวนของอัตราผลตอบแทน โดยเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนที่ปรับและไม่ปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยนได้ผลดังตารางที่ 2.3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

งานศึกษาของ Lessard จากการศึกษาของ Levy และ Sarnat⁶ ที่ชี้ให้เห็นว่าผลตอบแทนของแต่ละหลักทรัพย์ภายในประเทศเดียวกันแสดงแนวโน้มว่าจะเคลื่อนไหวไปด้วยกัน ยิ่งมีระดับของการเคลื่อนไหวร่วม (Comovement) สูงเพียงใดจะหาให้มีโอกาสน้อยลงในการที่จะลดความเสี่ยงในการกระจายการ

⁶ Haim Levy and Marshall Sarnat, "International Diversification of Investment Portfolio," American Economic Review, 60 No.4 (September 1970): 668-675.

ตารางที่ 2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เฉลี่ยของผลตอบแทนของทุก
คู่ทั้งหมดของอุตสาหกรรม

คู่ของอุตสาหกรรม จากประเทศ	จำนวน คู่	ระยะเวลาในการถือหลักทรัพย์		
		สัปดาห์	เดือน	ไตรมาส
อเมริกา (US)	1,326	.35	.43	.49
สหราชอาณาจักร (UK)	435	.49	.60	.60
เยอรมันตะวันตก (WG)	406	.35	.50	.62
US-UK	1,479	.09	.21	.42
US-WG	1,428	.06	.05	.28
UK-WG	812	.02	.11	.26

ตารางที่ 2.3 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน

	อเมริกา-อังกฤษ			อเมริกา-เยอรมัน		
	สัปดาห์	เดือน	ไตรมาส	สัปดาห์	เดือน	ไตรมาส
ไม่ปรับอัตราแลกเปลี่ยน	.0818	.2109	.4219	.0621	.0510	.2697
ปรับอัตราแลกเปลี่ยน	.0863	.2073	.4166	.0636	.0517	.2777

ลงทุนมากเพียงนั้น จุดนี้เองทำให้ Lessard คาดว่าหลักทรัพย์ในแต่ละประเทศที่ด้อยพัฒนาน่าจะมีการเคลื่อนไหวร่วมสูงเนื่องจากมีปัญหาทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพการเมืองซึ่งเป็น Country factor รุนแรงกว่าประเทศเจริญแล้ว และการเคลื่อนไหวร่วมนี้ไม่น่าจะเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาในระหว่างประเทศด้วยเหตุผล⁷ ที่ว่าปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละประเทศจะมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ หรือผลตอบแทนมากกว่าปัญหาเหตุการณ์ร่วมสำคัญที่มีผลต่อทุกประเทศ ในการศึกษาของ Lessard⁸ หน่วยตัวอย่างถูกจำกัดแค่ 4 ประเทศที่มีระดับพัฒนาเศรษฐกิจเดียวกันคือ โคลัมเบีย ชิลี อาร์เจนตินา และ บราซิล โดย วิเคราะห์ข้อมูลผลตอบแทนรายไตรมาสของ 110 หลักทรัพย์จาก 4 ประเทศข้างต้น ในช่วงธันวาคม ค.ศ. 1958-ธันวาคม ค.ศ. 1968 เพื่อตอบคำถาม 3 ข้อ คือ (1) มีการเคลื่อนไหวร่วมกันมากน้อยแค่ไหนสำหรับหลักทรัพย์ภายในประเทศเดียวกันทั้ง 4 ประเทศ (2) การเคลื่อนไหวร่วมดังกล่าวระหว่างประเทศเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ (3) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศเปรียบเทียบกับเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น ในการนี้ Lessard จัดการกับข้อมูลแต่ละกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ใน 3 ช่วงเวลาด้วยเทคนิควิธีเดียวกันคือ วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ

⁷ Tamir Agmon, "Country Risk: The Significance of the country Factor for Share Price Movements in the United Kingdom, German and Japan," Journal of Business, 46 No.1 (January 1973): 24-32.

⁸ Donald R. Lessard, "International Portfolio Diversification: A Multivariate Analysis for a Group of Latin America countries," Journal of Finance, 38 No.3 (June 1973): 619-633.

(Factor Analysis) ด้วยวิธีนี้จะทำให้ได้ส่วนประกอบร่วมระหว่าง Variance ของอัตราผลตอบแทน โดยที่ส่วนประกอบร่วมที่สะกิดมาได้ตัวแรกจะเป็นปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของผลตอบแทนหลักทรัพย์ทั้งหมดมากที่สุดสำหรับประเทศนั้น ๆ และเพื่อการวิเคราะห์ว่าปัจจัยนี้เป็นอิสระต่อกันในแต่ละประเทศหรือไม่ จึงได้ทำการคำนวณหา Correlation ระหว่างปัจจัยดังกล่าวได้ผลดังตารางที่ 2.4 และ 2.5 ตามลำดับ ซึ่งทุกกรณีนั้นสัดส่วนของความแปรปรวนของผลตอบแทนทั้งหมดที่อธิบายโดยส่วนประกอบร่วมตัวแรกของแต่ละประเทศมากกว่าที่พบในหลักทรัพย์อเมริกาซึ่งศึกษาในช่วงเวลาเดียวกันโดย Blume⁹ กล่าวคือมีค่าตั้งแต่ .40-.73 ในขณะที่ของอเมริกามีค่าเท่ากับ .30 แสดงว่าหลักทรัพย์ในประเทศด้อยพัฒนามีส่วนประกอบร่วมสูง และผลการศึกษายังสนับสนุนว่าผลตอบแทนหลักทรัพย์นั้น ส่วนหนึ่งสามารถอธิบายได้โดยปัจจัยตลาด (Market factor หรือเรียกว่า Country Factor ถ้ามองในแง่ของระหว่างประเทศของประเทศนั้น ๆ) และปัจจัยตลาดมีความเป็นอิสระต่อกัน (มีบางกรณีเท่านั้นที่ขนาดความสัมพันธ์มีนัยสำคัญ) ขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์ไม่สามารถสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของแต่ละตลาดนั้นคงเดิม (Stable)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹ Marshall E. Blume, "On the Assesment of Risk," Journal of Finance, XXVI (March 1971): 1-10.

ตารางที่ 2.4 สัดส่วนของความแปรปรวนอันเนื่องมาจากตัวประกอบ
ตัวแรก(Proportion of Variance Explained
by First Principal Component)

	ธ.ค.1958- ธ.ค.1963	ธ.ค.1963- ธ.ค.1968	ธ.ค.1958- ธ.ค.1968
โคลัมเบีย	.70	.73	.71
ชิลี	.61	.40	.50
อาร์เจนตินา	.73	.58	.66
บราซิล	.41	.60	.47

ตารางที่ 2.5 Correlations ระหว่างส่วนประกอบแรก
ของผลตอบแทนหลักทรัพย์สิน

	ธ.ค. 1958 - ธ.ค. 1968 (n=40)			
	โคลัมเบีย	ชิลี	อาร์เจนตินา	บราซิล
โคลัมเบีย	-			
ชิลี	-.16	-		
อาร์เจนตินา	.12	-.42*	-	
บราซิล	-.08	.16	-.08	-

ตารางที่ 2.5 (ต่อ) Correlations ระหว่างส่วนประกอบแรก
ของผลตอบแทนหลักทรัพย์

ธ.ค. 1958 - ธ.ค. 1963 (n=20)				
	โคลัมเบีย	ชิลี	อาร์เจนตินา	บราซิล
โคลัมเบีย	-			
ชิลี	-.13	-		
อาร์เจนตินา	.17	-.43	-	
บราซิล	.15	.46*	.13	-

ธ.ค. 1963 - ธ.ค. 1968 (n=20)				
	โคลัมเบีย	ชิลี	อาร์เจนตินา	บราซิล
โคลัมเบีย	-			
ชิลี	-.23	-		
อาร์เจนตินา	.46*	-.32	-	
บราซิล	-.12	-.05	-.07	-

หมายเหตุ * หมายความว่ามีความสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .05

จากผลของการมีปัจจัยตลาด ถ้าที่ร่วมกันแข็งแกร่งและเป็นอิสระต่อกันนี้ ย่อมหมายถึงศักยภาพในการที่จะได้รับผลประโยชน์จากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศและเพื่อทำการเปรียบเทียบการกระจายการลงทุนระหว่างในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศกับเฉพาะภายในประเทศ Lessard ได้สร้าง Naively diversified portfolio คือพอร์ตโฟลิโอที่จำนวนหลักทรัพย์แต่ละชนิดเท่ากัน แล้วหาค่าผลตอบแทนและความเบี่ยงเบนของผลตอบแทน (ตาราง 2.6) ปรากฏว่าพอร์ตโฟลิโอที่ประกอบด้วยหลักทรัพย์ทั้งสี่ประเทศนี้น่าสนใจกว่าพอร์ตโฟลิโอที่ประกอบด้วยเฉพาะหลักทรัพย์ในประเทศนั้นคืออาจจะกล่าวได้ว่าจากผลการศึกษาว่าการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศจะเพิ่มทุนผลได้ แม้ว่าจะเป็นการลงทุนในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาอันมีทำเลที่ตั้งอยู่ในย่านภูมิศาสตร์เดียวกันก็ตาม

งานศึกษาของ Ripley¹⁰ วัตถุประสงค์คือเพื่อต้องการศึกษาถึงความผันแปรร่วม (Covariation) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างตลาดหลักทรัพย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว 19 ประเทศ คือ อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก อิตาลี เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ แคนาดา ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ ไอร์แลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแอฟริกาใต้ โดยใช้ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์รายเดือนในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ Duncan M. Ripley, "Systematic Elements in the Linkages of National Stock Market Indices," Review of Economics and Statistics (August 1973) : 356-361.

ตารางที่ 2.0 ผลของการจัดพอร์ตพอลิโอเฉพาะหลักทรัพย์
ภายในประเทศเทียบกับพอร์ตพอลิโอรวม

		ธ.ค. 1958- ธ.ค. 1963	ธ.ค. 1963- ธ.ค. 1968	ธ.ค. 1958- ธ.ค. 1963
โคลัมเบีย	- ค่าเฉลี่ยผลตอบแทน	.0374	.0366	.0369
	- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.100	.121	.110
ชิลี	- ค่าเฉลี่ยผลตอบแทน	.0557	.000	.0279
	- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.212	.128	.175
อาร์เจนตินา	- ค่าเฉลี่ยผลตอบแทน	.0540	-.0118	.0211
	- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.243	.145	.200
บราซิล	- ค่าเฉลี่ยผลตอบแทน	.0853	.0733	.0793
	- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.208	.229	.216
ทั้ง 4 ประเทศ	- ค่าเฉลี่ยผลตอบแทน	.0581	.0245	.0413
	- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.096	.089	.094

ถึง ปี ค.ศ. 1970 ความผันแปรครั้งนี้อาจจะชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ที่เหมือนกันอันมีผลเนื่องมาจากตัวกระตุ้นภายนอก ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจจะเกิดขึ้นชั่วคราวหรือนาน ๆ ก็ได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อกลางปี 1963 อเมริกาได้นำนโยบาย Interest Equalization Tax มาใช้ เป็นเหตุให้ดัชนีราคาหลักทรัพย์ในหลายประเทศลดต่ำลง โดยเฉพาะในแคนาดาและญี่ปุ่น Ripley ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เป็นไปได้บางประการของความผันแปรร่วมของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ คือ

1. การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของรายได้ จะมีผลถึงความคาดหวังเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคตซึ่งจะกระทบถึงความสามารถของนักลงทุนในการซื้อหลักทรัพย์ ประเทศที่รายได้มีแนวโน้มจะเคลื่อนไหวไปด้วยกันมักจะเกี่ยวโยงทางอ้อมไปถึงราคาหลักทรัพย์ระหว่างประเทศด้วย และประเทศที่ติดต่อกันหากการค้ากันอย่างกว้างขวางจะมีความผูกพันกันทางรายได้เป็นอย่างดี

2. การมีศูนย์การเงินที่สำคัญภายในบริเวณการค้านานาชาติ (Multinational area) เป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นความผันแปรร่วมระหว่างดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ด้วยการทำให้การไหลของเงินทุนคล่องขึ้นเมื่อเทียบกับการไหลของเงินทุนจากแหล่งอื่น ซึ่งจะเป็นการลดความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศด้วย

3. ถ้าประเทศสองประเทศมีตลาดหลักทรัพย์ที่ประกอบด้วยหลักทรัพย์ของบริษัทข้ามชาติกลุ่มเดียวกัน มีแนวโน้มที่นักลงทุนอาจจะคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของบริษัทในลักษณะเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นในพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ในหุ้นเองเดียวกัน

ดังจะเห็นได้จาก การที่ตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือมีความผูกพันกันมากโดยผ่านศูนย์การเงินนิวยอร์ก ประเทศในกลุ่มตลาดร่วมยุโรป ความผันแปรร่วมมักจะเกิดขึ้นเนื่องจากการคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ที่เหมือนกัน เป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น

ในการศึกษาี้ เพื่อที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์และรูปแบบของการเชื่อมโยงเกี่ยวกับ (Linkage) ระหว่างดัชนีดังกล่าว ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ถูกเปลี่ยนเป็นรูปของ Natural logarithm change และใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบซึ่งเป็น Multivariate approach ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูลทุกประเทศพร้อม ๆ กัน สามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 2.7 จากตารางนี้สามารถวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องร่วมกันตามตัวประกอบที่สกัดได้ดังต่อไปนี้

- ตัวประกอบร่วมที่ 1 ซึ่งอธิบายความเคลื่อนไหวร่วมได้มากที่สุด ประเทศที่มีน้ำหนักมากบนตัวประกอบนี้คือ ประเทศที่มีตลาดหลักทรัพย์ที่พัฒนาแล้ว และเป็นประเทศที่มีบริษัทข้ามชาติ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ สวิตส แคนาดา อเมริกา และเบลเยียม
- ตัวประกอบร่วมที่ 2 ประเทศที่มีน้ำหนักมากบนตัวประกอบนี้ ได้แก่ อังกฤษ ไอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ อัฟริกาใต้ และออสเตรเลีย ซึ่งสังเกตได้ว่ากลุ่มประเทศเหล่านี้ผูกพันกันทางการเงิน โดยผ่านตลาดทุนลอนดอน
- ตัวประกอบร่วมที่ 3 ประเทศที่มีน้ำหนักมากบนตัวประกอบนี้ ได้แก่ อเมริกา และแคนาดา ซึ่งเป็นประเทศในตลาดหลักทรัพย์ทวีปอเมริกาเหนือ
- ตัวประกอบร่วมที่ 4 ประเทศที่มีน้ำหนักมากบนตัวประกอบนี้ ได้แก่ ออสเตรเลีย ซึ่งมากในด้านบวก และสวีเดนซึ่งมากในด้านลบ

ในคอลัมน์สุดท้ายของตาราง แสดงขนาดของการเคลื่อนไหวของแต่ละดัชนีราคาหลักทรัพย์ที่ร่วมกับดัชนีที่เหลือทั้งหมด หรือเรียกว่าค่าความร่วมกัน (Communalities) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่านี้ ประเทศที่มีความผันแปรร่วมสูงคืออเมริกา แคนาดา สวิตเซอร์แลนด์ และ เนเธอร์แลนด์ ประเทศที่มีความผันแปรร่วมต่ำคือ ฟินแลนด์ อัฟริกาใต้ และเดนมาร์ค ซึ่งอธิบายในแง่เศรษฐกิจได้ว่า จากรูปแบบผลการวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งเปิดตลาดหลักทรัพย์ให้แก่การไหลของเงินทุนระหว่างประเทศมากเพียงใด ความผันแปรร่วมของตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศจะมากเพียงนั้น ความผูกพันกันทางการเงิน การค้า ความเป็นอิสระของการไหลของเงินทุนจะทำให้มีการเคลื่อนไหวร่วมกันของราคาหลักทรัพย์มากขึ้น

ตารางที่ 2.7 น้ำหนักตัวประกอบจากการวิเคราะห์ดัชนีราคา
 หลักทรัพย์ในรูปของ Natural Logarithm Change

	น้ำหนักตัวประกอบ				%ของความแปรปรวนที่อธิบายโดยตัวประกอบทั้งหมด
	1	2	3	4	
อเมริกา	.74	-.11	-.51	-.10	83
สหราชอาณาจักร	.52	.32	-.13	.00	39
ออสเตรเลีย	.32	-.28	.06	.37	32
เบลเยียม	.67	-.15	.11	-.17	51
เดนมาร์ก	.18	.29	.18	.18	18
ฝรั่งเศส	.46	-.27	.13	-.01	30
เยอรมัน	.56	-.13	.24	-.15	41
อิตาลี	.42	-.20	.29	.10	31
เนเธอร์แลนด์	.81	.00	.00	-.02	66
นอร์เวย์	.46	-.09	.06	.27	30
สวีเดน	.34	.23	.09	-.38	32

ตารางที่ 2.7 (ต่อ) น้ำหนักตัวประกอบจากการวิเคราะห์ดัชนีราคา
 หลักทรัพย์ในรูปของ Natural Logarithm Change

	น้ำหนักตัวประกอบ				%ของความแปรปรวนที่อธิบายโดยตัวประกอบทั้งหมด
	1	2	3	4	
สวีเดน	.78	-.28	.17	.01	72
แคนาดา	.75	.05	-.46	.02	78
ญี่ปุ่น	.29	.11	.04	.06	11
ฟินแลนด์	.13	.20	.16	.01	8
ไอร์แลนด์	.24	.40	.05	.31	32
ออสเตรเลีย	.48	.29	.19	-.07	36
นิวซีแลนด์	.26	.38	.19	-.16	27
แอฟริกาใต้	.27	.30	-.11	.25	24

ศูนย์วิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานศึกษาของ Joy และคณะ¹¹ เขาได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนไหวร่วมระหว่างผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์สำคัญของโลก และวิเคราะห์ว่าพฤติกรรมการเคลื่อนไหวร่วมคงเดิมตลอดเวลาหรือไม่ ข้อมูลที่นำมาศึกษาประกอบด้วยดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์รายสัปดาห์ของ 12 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ อังกฤษ อเมริกา และเยอรมันตะวันตก ในช่วงเวลาดังแต่ 1 มกราคม ค.ศ. 1963 ถึง 31 ธันวาคม 1972 จากแนวความคิดที่ว่าการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนด้วย Joy และคณะได้คำนวณผลตอบแทน 2 ลักษณะคือ แบบที่ไม่ปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยน (Unadjusted rate of return) ดังนี้

$$URR_{i,t} = \frac{P_{i,t} - P_{i,t-1}}{P_{i,t-1}}$$

$P_{i,t}$ เป็นดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์สำหรับประเทศ i ในสัปดาห์ t และแบบที่ปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยน (Adjusted rate of return) ดังนี้

$$ARR_{i,t} = \frac{P_{i,t}X_{i,t} - P_{i,t-1}X_{i,t-1}}{P_{i,t-1}X_{i,t-1}}$$

¹¹ O.Maurice Joy, Don B.Panton, Frank K.Reilly, and Stanley A.Martin, "Co-movement of Major International Equity Markets," The Financial Review (1976):1-20.

X_{it} เป็นอัตราแลกเปลี่ยนโดยคิดเทียบเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ (พิจารณาในฐานะเป็นนักลงทุนอเมริกัน) คือ 1 หน่วยของสกุลเงินของประเทศ i ในสัปดาห์ t

เมตริกสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนรายสัปดาห์ที่คำนวณได้เป็นดังตารางที่ 2.8 โดยครึ่งบนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนแบบไม่ปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ส่วนครึ่งล่างเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนแบบปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยน จะเห็นได้ว่าขนาดความสัมพันธ์ส่วนใหญ่มีค่าต่ำมาก ซึ่งถ้าคิดค่าสหสัมพันธ์เฉลี่ยของทั้งหมด 66 คู่ประเทศมีค่าเพียง 0.139 และ 0.133 สำหรับอัตราผลตอบแทนที่ไม่ปรับและปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยนตามลำดับ ผลนั้นนอกจากจะสนับสนุนผลการศึกษที่ผ่านมาอื่น ๆ แล้วยังเป็นการยืนยันว่ามีความเป็นไปได้ในการลดความเสี่ยงโดยอาศัยการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างผลที่ได้จากอัตราผลตอบแทนที่ปรับและไม่ปรับด้วยอัตราแลกเปลี่ยน

ค่า Correlation ที่คำนวณในตารางที่ 2.8 นั้นเป็นค่าที่คำนวณได้จากช่วงเวลาทั้งหมด 10 ปี Joy และคณะได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมว่าค่า Correlation ในแต่ละช่วงเวลาย่อย ๆ (Sub-period) จะคงเดิมตลอดเวลาหรือไม่ และในแต่ละคู่ประเทศจะแตกต่างกันอย่างไร นั่นคือเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศใด ๆ ที่จะขึ้นอยู่กับ time effect และ Countries effect หรือไม่ ซึ่งสามารถเขียนสมการความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังนี้

$$R_{kt} = \bar{R} + C_k + T_t + e_{kt} \quad \dots \dots \dots (2.4)$$

เมื่อ R_{kt} คือ Correlation ของผลตอบแทนดัชนีราคาตลาดระหว่างคู่ประเทศที่ k ณ เวลา t

\bar{R} คือ ค่าเฉลี่ยของ Correlation ทั้งหมด

C_k คือ Countries effect

T_t คือ Time effect

e_{kt} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (residual)

และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) ทดสอบสมมติฐานที่ว่า

Time effect

Countries effect

$H_0 : T_t = 0 \quad t = 1, \dots, 10$

$H_0 : C_k = 0 \quad k = 1, \dots, 66$

$H_1 : T_t \neq 0$

$H_1 : C_k \neq 0$

ซึ่งผลการวิเคราะห์ (ตารางที่ 2.9) ปรากฏว่ามีนัยสำคัญเชิงสถิติในแง่ความแตกต่างกันทั้ง Countries effect และ Time effect กล่าวคือผลประโยชน์ที่ได้จากการลดลงของความเสี่ยงของพอร์ตโฟลีโอันเนื่องมาจากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศนั้นขึ้นอยู่กับนักลงทุนอยู่ในประเทศใดและนักลงทุนเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ของประเทศใดด้วย และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นักลงทุนจะต้องปรับปรุงพอร์ตโฟลีโอของตนใหม่เพราะเราไม่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการคำนวณ Correlation ของผลตอบแทนที่ผ่านมาได้

ผลจากการมี Time effect ทำให้ Joy และคณะศึกษาโดยต่อเนื่องไปอีกว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกันหรือไม่ใน Correlation ระหว่างตลาดหลักทรัพย์ที่สำคัญของโลกในช่วงที่ภาวะของตลาดหลักทรัพย์ในอเมริกาเฟื่องฟูและซบเซา ซึ่งมีช่วงเฟื่องฟูอยู่ 4 ช่วง และช่วงซบเซา 3 ช่วง ภายในระยะเวลา 10 ปีที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 2.10) จากการทำการทดสอบภาวะของตลาดหลักทรัพย์ของอเมริกามีผลกระทบต่อเคลื่อนไหวร่วมของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์ของนานาประเทศหรือไม่ โดยตั้งสมมติฐานดังนี้

H_0 : Correlation ระหว่างช่วงภาวะตลาดซบเซาและเฟื่องฟูไม่แตกต่างกัน

H_1 : Correlation ระหว่างช่วงภาวะตลาดซบเซามากกว่าภาวะตลาดเฟื่องฟู

ตารางที่ 2.8 Correlation ของอัตราผลตอบแทนรายสัปดาห์ของตลาดหลักทรัพย์ที่สำคัญ 12 ประเทศ ในระหว่าง ค.ศ. 1963-1972

	ออสเตรเลีย	ออสเตรีย	เบลเยียม	แคนาดา	ฝรั่งเศส	อิตาลี	ญี่ปุ่น	เนเธอร์แลนด์	สวีเดน	สหราชอาณาจักร	เยอรมนีตะวันตก	อเมริกา
ออสเตรเลีย		-.022	-.112	.147	.062	.018	.062	.127	.173	.173	.901	.161
ออสเตรีย	.013		.044	.026	.061	.050	.024	.058	.038	.081	.102	.020
เบลเยียม	.117	.044		.229	.241	.073	.101	.270	.221	.128	.216	.232
แคนาดา	.167	.058	.179		.150	.061	.180	.369	.278	.162	.226	.643
ฝรั่งเศส	.082	.069	.177	.163		.030	.083	.158	.144	.037	.177	.097
อิตาลี	.022	.011	.079	.060	.012		.129	.119	.155	.074	.066	.021
ญี่ปุ่น	.086	.071	.086	.192	.106	.102		.176	.143	.080	.128	.076
เนเธอร์แลนด์	.134	.038	.232	.361	.158	.098	.167		.293	.157	.342	.349
สวีเดน	.173	.045	.164	.289	.148	.174	.192	.283		.067	.243	.245
สหราชอาณาจักร	.171	.034	.093	.146	.039	.078	.110	.131	.002		.035	.125
เยอรมนีตะวันตก	.106	.072	.186	.201	.153	.050	.113	.357	.207	.303		.171
อเมริกา	.137	.027	.205	.634	.107	.002	.092	.344	.242	.096	.163	

จากการใช้ Wilcoxon Matched Pair Test ทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่การกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศนี้จะให้ผลไม่เหมือนกันถ้าภาวะของตลาดแตกต่างกัน

ตารางที่ 2.9 Anova Test การมีนัยสำคัญเชิงสถิติของ Countries และ Time Effects

ก. อัตราผลตอบแทนที่ไม่ได้ปรับ

Source of Variation	Degrees of Freedom	Mean Squares	F	Fcritical, .01
Time	9	.248	11.3*	2.41
Countries	65	.124	5.64*	1.47
Residual	858	.022		

ข. อัตราผลตอบแทนที่ปรับแล้ว

Source of Variation	Degrees of Freedom	Mean Squares	F	Fcritical, .01
Time	9	.242	10.55*	2.41
Countries	65	.115	5.00*	1.47
Residual	858	.023		

หมายเหตุ * หมายถึงมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2.10 ช่วงภาวะเฟื่องฟูและซบเซาของดัชนีอุตสาหกรรม
 คาร์มันโจนส์ของเมริกาดังแต่ 1 มกราคม 1963
 ถึง 31 ธันวาคม 1972

Sub-period	วันที่(เดือน/วัน/ปี)	จำนวนสัปดาห์	ภาวะของตลาด DIIA
1	1/1/63-2/9/66	162	เฟื่องฟู
2	2/9/66-10/7/66	35	ซบเซา
3	10/7/66-12/3/68	112	เฟื่องฟู
4	12/3/68-5/25/70	77	ซบเซา
5	5/26/71-4/28/71	48	เฟื่องฟู
6	4/28/71-11/23/71	30	ซบเซา
7	11/23/71-12/31/72	57	เฟื่องฟู

ท้ายสุด Joy และคณะได้ศึกษาว่าการเคลื่อนไหวร่วมของอัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ เหตุที่คาดเช่นนี้เพราะมีการขยายตัวของธุรกิจระหว่างประเทศ ค่าเฉลี่ยของ Correlation ระหว่าง 66 คู่ประเทศในแต่ละปีคำนวณได้ดังตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 ค่า Correlation เฉลี่ยของผลตอบแทนรายสัปดาห์
ของทั้ง 12 ประเทศในแต่ละปี

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Rt (ปรับ)	.066	.115	.121	.115	.070	.121	.177	.280	.130	.135
Rt (ไม่ปรับ)	.081	.113	.188	.115	.068	.125	.215	.271	.126	.151

ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้จาก Anova Test และ Mann-Kendall test ซึ่งเป็นสถิติแบบไร้พารามิเตอร์ (Nonparametric) ต่างสนับสนุนว่า การเคลื่อนไหวร่วมของอัตราผลตอบแทนตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นในระหว่างปี 1963 - 1972 พร้อมกันนี้งานศึกษานี้ยังวิเคราะห์แนวโน้มในแต่ละประเทศ Correlation ของผลตอบแทนของอเมริกากับประเทศอื่นๆ อีก 11 ประเทศด้วย ถูกคำนวณในแต่ละปี ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการลดความเสี่ยงของพอร์ตโฟลิโอที่ประกอบด้วยหลักทรัพย์ต่างประเทศด้วยจะลดได้น้อยลงเมื่อเวลาผ่านไป แต่เป็นอย่างไรที่ละน้อยเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานศึกษาของ Watson¹² Makridakis และ Wheelwright กล่าวว่า¹³ "เพื่อที่จะได้ผลตามคาดหวังจากการถือพอร์ตโฟลิโอหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ นักลงทุนต้องสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ดังกล่าวได้" Watson ได้ศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตลาดหลักทรัพย์นานาชาติประเทศจะเป็นไปในลักษณะคงเดิมตลอดเวลาหรือไม่ ข้อมูลที่นำมาศึกษาคืออัตราผลตอบแทนรายเดือนของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์จาก 8 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา เยอรมัน ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร และอเมริกา ในช่วงเวลา 8 ปี ตั้งแต่ มกราคม 1970 ถึง ธันวาคม 1977 ในการศึกษานี้ได้มีแบ่งช่วงเวลาย่อยออกเป็น 1 ปี 2 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ และศึกษาใน 2 กรณีคือ ทดสอบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงหรือไม่ภายในช่วงเวลาย่อยที่ละ 2 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ สำหรับกรณีที่สองนั้นศึกษาถึงการถดถอยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นรายปีว่าจะเปลี่ยนแปลงตามเวลาหรือไม่ อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของ Correlation ระหว่างประเทศ (ตารางที่ 2.12) มีค่าประมาณ 0.45 นั้น ย่อมสนับสนุนผลงานศึกษาที่ผ่านมาในแง่ที่ว่าเรามีโอกาสที่จะได้ผลประโยชน์จากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศตราบไคที่ correlation ของอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ระหว่างประเทศมีค่า < 1

¹² J.Watson, "The Stationarity of Inter-Country Correlation Coefficients : A Note," Journal of Business Finance and Accounting (Summer 1980) :297-303.

¹³ Spyros G.Makridakis and Steven C.Wheelwright, "An Analysis of the Interrelationships Among the Major World Stock Exchanges," Journal of Business Finance and Accounting vol 1, No.2 (1974) : 195-215.

ผลการทดสอบกรณีแรกนั้นเป็นดังตารางที่ 2.13 จะเห็นได้ว่ามีเพียงค่า Correlation ระหว่างออสเตรเลียกับญี่ปุ่นสำหรับช่วงเวลาย่อย 4 ปี และระหว่างเคนมาร์คกับอัฟริกาใต้ ญี่ปุ่นกับนิวซีแลนด์ และนิวซีแลนด์กับอเมริกาสำหรับช่วงเวลาย่อย 2 ปีเท่านั้นที่มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 5% ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าโดยทั่วไปแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่เปลี่ยนแปลงจากช่วงเวลาดังกล่าวไปอีกช่วงเวลาดังกล่าวทั้งหมดที่ทำการศึกษา

ผลการทดสอบกรณีสองดังตารางที่ 2.14 แสดงให้เห็นว่านอกจาก Correlation ระหว่างออสเตรเลียกับเยอรมัน ออสเตรเลียกับอเมริกา และเคนมาร์คกับสหราชอาณาจักรนั้นไม่มี Correlation คู่ใดที่แปรตามเวลาที่ระดับนัยสำคัญ 5% เช่นกัน นั่นคือผลการศึกษานี้มีเงื่อนไขครบถ้วนในการที่จะประสบผลสำเร็จจากการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ

จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดซึ่งเป็นการศึกษาในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งในยุโรปและอเมริกาในช่วงเวลาและระเบียบวิธีวิจัยต่าง ๆ กันไปนั้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าการกระจายการลงทุนไปในหลักทรัพย์ต่างประเทศด้วยจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้นักลงทุนได้เปรียบจากการกระจายความเสี่ยงมากขึ้น เมื่อเทียบกับการเลือกลงทุนเฉพาะหลักทรัพย์ในประเทศเท่านั้น ส่วนความคงที่ หรือเสถียรภาพของความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แต่ละประเทศนั้นยังคงเป็นคำถามที่น่าสนใจ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.12 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศตลอดช่วงเวลา มกราคม 1970 - ธันวาคม 1977

	ออสเตรเลีย	เคนมาร์ค	เยอรมัน	ญี่ปุ่น	นิวซีแลนด์	อัฟริกาใต้	สหราชอาณาจักร	อเมริกา
ออสเตรเลีย		.2562	.4209	.5230	.3891	.4732	.5192	.5029
เคนมาร์ค			.4399	.5570	.4054	.3300	.3354	.3590
เยอรมัน				.6115	.4161	.5753	.5058	.5264
ญี่ปุ่น					.4307	.3280	.4890	.5701
นิวซีแลนด์							.3581	.3112
อัฟริกาใต้							.4244	.4448
สหราชอาณาจักร								.6117
อเมริกา								

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.13 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลาย่อย 2 ปี และ 4 ปี

เดือนกันยายน 1970 - ธันวาคม 1977

ประเทศ	2 ปี Sub-Periods				4 ปี Sub-Periods	
	70-71	72-73	74-75	76-77	70-73	74-77
ออสเตรเลีย - เดนมาร์ก	.2291	.4786	.0831	.3495	.3952	.1447
-เยอรมัน	.4792	.5755	.4405	.0906	.5329	.3270
-ญี่ปุ่น	.6175	.7437	.4675	.2759	.6918	.3868*
-นิวซีแลนด์	.5382	.1945	.4093	.4651	.3632	.4149
-แอฟริกาใต้	.5265	.6616	.4831	.0585	.5981	.3778
-สหราชอาณาจักร	.6196	.5993	.5669	.3780	.5477	.5053
-อเมริกา	.5741	.5666	.6023	.1697	.5412	.4726
เดนมาร์ก - เยอรมัน	.2851	.4937	.5410	.3970	.4049	.4845
-ญี่ปุ่น	.2541	.6240	.5753	.7433	.5102	.6209
-นิวซีแลนด์	.2930	.5656	.2641	.6579	.4739	.3780
-แอฟริกาใต้	.2689	.4686	.1137	.6321*	.3848	.2739
-สหราชอาณาจักร	.3630	.2894	.4094	.5431	.1851	.4526
-อเมริกา	.1787	.5302	.2621	.6750*	.3146	.4044
เยอรมัน - ญี่ปุ่น	.5723	.6624	.5534	.7217	.6251	.6174
-นิวซีแลนด์	.0957	.4442	.5675	.5511	.2887	.5530
-แอฟริกาใต้	.7334	.5684	.5261	.5039	.6360	.5129
-สหราชอาณาจักร	.4355	.5881	.4801	.5801	.5004	.5179
-อเมริกา	.4739	.4838	.4899	.7270	.4655	.5856

ตารางที่ 2.13 (ต่อ) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศในขณะช่วงเวลาย่อย 2 ปี และ 4 ปี
ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 1970 - ธันวาคม 1977

		2 ปี Sub-Periods				4 ปี Sub-Periods			
ญี่ปุ่น	-นิวซีแลนด์	.5011	.3082	.3384	.7635*	.3987	.4962		
	-อเมริกาใต้	.5295	.5751	.4231	.7164	.5528	.5302		
	-สหราชอาณาจักร	.4685	.5181	.5328	.6319	.4524	.5695		
	-อเมริกา	.5218	.6728	.4689	.7941	.5725	.5986		
นิวซีแลนด์	-อเมริกาใต้	.1836	.4382	.3322	.3707	.3285	.3463		
	-สหราชอาณาจักร	.1975	.3998	.3900	.4907	.2447	.4234		
	-อเมริกา	.3201	.2887	.1915	.6889*	.2669	.3569		
อเมริกาใต้	-สหราชอาณาจักร	.6442	.5942	.2274	.6460*	.5362	.3682		
	-อเมริกา	.4056	.4761	.4008	.6189	.4008	.4751		
สหราชอาณาจักร	-อเมริกา	.5092	.7067	.6666	.5063	.6202	.6067		

a = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศแตกต่างกับ Sub-period ก่อนที่ระดับนัยสำคัญ .05
 b = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประเทศแตกต่างกับ Sub-period ก่อนที่ระดับนัยสำคัญ .1

ตารางที่ 2.14 การวิเคราะห์การถดถอยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตลอดช่วงเวลาศึกษา

	เคนมาร์ค	เยอรมัน	ญี่ปุ่น	นิวซีแลนด์	ฮังการี	สหราชอาณาจักร	อเมริกา
ออสเตรเลีย	.0197	-.0565 ^a	-.1139 ^b	-.0569	-.0732	-.0420 ^b	-.0637 ^a
เคนมาร์ค		.0010	.0642	.1007 ^b	.0517	.0918 ^a	.0264
เยอรมัน			.0450	.0644	.0614	-.0236	-.0095
ญี่ปุ่น				-.0080	.0461	.0322	-.0525
นิวซีแลนด์					-.0308	.0410	-.0007
ฮังการี						.0030	-.0051
สหราชอาณาจักร							-.0294

หมายเหตุ a หมายถึงสัมประสิทธิ์การถดถอยที่มีนัยสำคัญระดับ .05

b หมายถึงสัมประสิทธิ์การถดถอยที่มีนัยสำคัญระดับ .1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย